

INFRAȚIUNEA DE ÎNȘELĂCIUNE CU CECURI

**PRACTICĂ JUDICIARĂ
PROBA VINOVĂȚIEI**

PREMISE

- **Analiza jurisprudenței relevante este realizată exclusiv în scop didactic, de informare publică**
 - **Hotărârile judecătorești definitive au autoritate de lucru judecat**
 - **Aspectele reținute în rechizitoriile prezentate formează obiectul cercetării judecătorești, instanțele fiind singurele îndrituite să statueze asupra soluției în fapt și în drept**
-

DATE STATISTICE

Perioada 2012 – 2013

- **214 rechizitorii** prin care s-a dispus trimiterea în judecată sub aspectul comiterii infracțiunii de **înșelăciune cu cecuri**, prevăzută de art.215 alin.1, 4 din Codul penal, de către parchetele subordonate Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (nespecializate)
-

Infracțiunea de înșelăciune

art.215 din Codul penal

- (1) Inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 12 ani.
 - (2) Înșelăciunea săvârșită prin folosire de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.
 - (3) Inducerea sau menținerea în eroare a unei persoane cu prilejul încheierii sau executării unui contract, săvârșită în așa fel încât, fără această eroare, cel înșelat nu ar fi încheiat sau executat contractul în condițiile stipulate, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alineatele precedente, după distincțiile acolo arătate.
 - (4) **Emiterea unui cec asupra unei instituții de credit sau unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară, precum și fapta de a retrage, după emitere, provizia, în totul sau în parte, ori de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare, în scopul arătat în alin. 1, dacă s-a pricinuit o pagubă posesorului cecului, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alin. 2.**
 - (5) Înșelăciunea care a avut consecințe deosebit de grave se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.
-

**Înșelăciunea prin emitere de cecuri
fără a avea la tras disponibil
*Formă specială a infracțiunii de înșelăciune***

Condiții:

- ❑ Este necesară **dovedirea activităților frauduloase ale inculpatului în scopul inducerii în eroare a părții vătămate** (decizia Î.C.C.J. în interesul legii nr.9/2005); nu este suficient simplul fapt al refuzului de plată pe motiv de lipsă disponibil
 - ❑ Să fie comisă în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust
 - ❑ Să se producă o pagubă posesorului cecului
 - ❑ Nu se reține această formă specială dacă fapta se realizează prin intermediul unui bilet la ordin sau ordin de plată
 - ❑ Cecul trebuie să fie valabil emis
 - ❑ Cecul care nu este legal emis poate constitui mijloc fraudulos, formă agravată prevăzută de art.215 alin. 2 din Codul penal (de obicei când este fals)
-

Decizia Î.C.C.J. nr.9/2005 pronunțată în interesul legii, obligatorie pentru organele judiciare

În aplicarea dispozițiilor art. 215 din Codul penal:

- Fapta de emiteră a unui cec asupra unei instituții de credit sau asupra unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară, precum și fapta de a retrage, după emiteră, provizia, în totul sau în parte, ori de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust, dacă s-a produs o pagubă posesorului cecului, constituie infracțiunea de înșelăciune prevăzută în art. 215 alin. 4 din Codul penal.

 - Dacă beneficiarul cecului **are cunoștință, în momentul emiterii, că nu există disponibilul necesar acoperirii acestuia la tras**, fapta constituie infracțiunea de emiteră de cecuri fără a avea disponibil suficient la tras, prevăzută de art. 84 alin. 1 pct. 2 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului.
-

Decizia Î.C.C.J. în interesul legii nr.43/2008

- Instanța penală investită cu judecarea infracțiunilor prevăzute de art. 84 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului nu va soluționa acțiunea civilă alăturată acțiunii penale, urmând a pronunța **respingerea ca inadmisibilă a acțiunii civile.**
 - În asemenea cauze, pentru acoperirea prejudiciului suferit, creditorii au la dispoziție **numai acțiunea civilă separată**, izvorâtă din contract, iar nu și acțiunea civilă întemeiată pe răspunderea delictuală, alăturată celei penale.
-

**Î.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 2040 din 12 iunie 2012,
publicată pe site-ul www.scj.ro**

În cazul infracțiunii de înșelăciune prevăzută în art. 215 alin. 3 și 4 C. p.:

- ❑ este necesar să se stabilească vinovăția, care este determinată de existența sau nu a intenției inculpatului de inducere în eroare a părților vătămate
- ❑ Este necesar să se stabilească un element fraudulos în plan subiectiv, respectiv cunoașterea de către inculpat a lipsei disponibilului la momentul emiterii instrumentelor de plată și dacă partea vătămată a cunoscut, la data încheierii contractelor, că inculpatul nu poate plăti sumele datorate
- ❑ Diminuarea patrimoniului victimei trebuie să fie anticipată de către persoana acuzată, iar conduita persoanei acuzate adaptată acestui scop
- ❑ Cercetarea judecătorească trebuie să clarifice dacă s-au întrebuințat sau nu mijloace frauduloase la încheierea contractului sau cu prilejul executării

Ce trebuie stabilit prin administrarea de probe:

- ❑ existența unor înțelegeri între părți referitoare la modalitatea de plată
- ❑ dacă partea vătămată a cunoscut, la data încheierii contractului, faptul că inculpatul nu poate plăti sumele datorate
- ❑ dacă inculpatul a cunoscut lipsa disponibilului, la momentul emiterii cecurilor
- ❑ condițiile emiterii cecurilor

Criteria stabilite de Î.C.C.J. pentru stabilirea intenției în cazul infracțiunii de înșelăciune cu cekuri/bilete la ordin

- 1. Conduita anterioară a persoanei acuzate în legătură cu alte contracte sau instrumente de plată,** în raport de:
 - măsurile luate pentru respectarea clauzelor contractuale sau pentru efectuarea plății
 - coerența măsurilor cu scopul urmărit
 - atitudinea față de respectarea normelor care guvernează domeniul în speță
 - rulajul mărfurilor sau al încasărilor;

 - 2. Caracterul diferit sau consecvent al conduitei persoanei acuzate față de faptele din cauza dedusă judecății,** în raport de:
 - cunoașterea de către părțile contractante a modului în care se va desfășura contractul, respectiv când și cum se va face plata
 - existența unor împrejurări imprevizibile
 - emiterea de cekuri după interdicția bancară
-

Elemente faptice care, coroborate, pot demonstra existența intenției de inducere în eroare

- ❑ Încheierea de contracte și emiterea unor file cec fără acoperire după instituirea interdicției bancare de a emite cekuri, aspect cunoscut de către autor
 - ❑ Partea vătămată nu a cunoscut existența interdicției bancare sau a lipsei disponibilului
 - ❑ Folosirea de identități false
 - ❑ Societățile sunt special înființate sau recent preluate prin cesiune, în scopul derulării de activități infracționale cu instrumente de plată
 - ❑ Părțile sociale sunt vândute imediat după comiterea faptei – se poate releva lipsa intenției de a continua desfășurarea de activități economice
 - ❑ Sumele aflate în cont sunt retrase cu diverse justificări ori transferate în alte conturi și însușite
 - ❑ Autorul continuă să încheie contracte și să emită file cec în numele societății, cu toate că a cedat părțile sociale, fără a aduce la cunoștința partenerilor faptul că nu mai este administrator
-

Alte circumstanțe reale

- ❑ Niciodată nu a existat provizionul necesar în cont, rulajul fiind zero sau de mică valoare
- ❑ Lipsa înregistrărilor contabile, a raportărilor la organele fiscale, a angajaților ori a unui sediu corespunzător
- ❑ Modalitatea de valorificare a mărfurilor achiziționate - fără documente justificative; preț mai mic decât cele de achiziție (lipsa intenției de a realiza profit); plata prețului în numerar iar nu prin virament bancar, pentru a nu se asigura disponibil în cont la data scadenței
- ❑ Perioada scurtă de timp în care se acționează (1-2 luni), urmărindu-se ca toate livrările de marfă să se efectueze anterior datei introducerii în bancă a primei file cec, după care autorii nu mai pot fi contactați de către părțile vătămate
- ❑ Achitarea în numerar, la data încheierii contractului sau a emiterii facturilor, a unor sume mici de bani cu titlu de avans (10% din preț), pentru a se câștiga încrederea

E.g.: d.p. nr.295/2012 a Curții de Apel Timișoara, rechizitoriile nr. 3815/P/2010, 5599/P/2004 din 2012 și nr. 2878/P/2008 din 2011 ale Parchetului de pe lângă Tribunalul București, s.p. nr. 547/2011 a Tribunalului București, definitivă prin d.p. nr. 277/2011 a Curții de Apel București, s.p. nr. 1863/2013 a Judecătoriei Sectorului 4, definitivă prin d.p. nr.2005/2013 a Curții de Apel București, rechizitoriul nr.331/P/2012 din 2013 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Vâlcea

File cec false – mod de operare

- ❑ Inculpații se folosesc de falsa calitate de administrator/delegat al unei societăți cu cifră de afaceri bună
- ❑ Identități false
- ❑ Filele cec erau emise în realitate pentru o altă societate decât cea implicată; semnătura aparținea altei persoane decât cea autorizată
- ❑ Filele cec nu au fost emise de banca menționată de trăgător
- ❑ Contractele sunt încheiate prin folosirea unor înscrisuri false, de obicei prin telefon, fax, e-mail, pentru a nu se reuși identificarea ulterioară a autorilor
- ❑ Inculpații valorifică marfa în împrejurări necunoscute

Lipsa intenției de inducere în eroare

- **Consecința** inexistenței vinovăției – soluții de netrimitere în judecată sub aspectul comiterii infracțiunii de înșelăciune cu cekuri/achitare/schimbare a încadrării juridice în infracțiunea prevăzută de art.84 alin.1 pt.2 din Legea nr.59/1934 a cecului

- **Ipoteze frecvent constatate în practică:**

Fila cec în alb – conține numai semnătura trăgătorului

Fila cec postdatată, lăsată drept garanție

- data menționată pe cec nu este cea reală, a remiterii efective către beneficiar, ci o dată ulterioară, corespunzătoare scadenței obligației de plată

- potrivit înțelegerii părților, aceasta urmează să fie prezentată la tras numai în situația în care plata nu se realizează în alte modalități

- Chiar și în aceste situații, **se poate reține comiterea infracțiunii de înșelăciune** în convenții și prin folosire de cekuri fără acoperire, dacă se constată împrejurări care probează **intenția frauduloasă** de a nu plăti
-

Fila cec emisă drept "garanție"

□ **Motivare instanțe**

„Lipsa intenției de inducere în eroare rezultă din aceea că mijloacele de plată au avut înscrisă o dată ulterioară, conform înțelegerii părților, scadența intervenind la un anumit termen de la data livrării mărfurilor. Cecul este un instrument plătitibil la vedere, nu la scadență, astfel încât se deduce că părțile vătămate au cunoscut situația financiară a societății administrate de inculpat și si-au asumat riscul de a nu putea încasa pe viitor cecul” (e.g., Curtea de Apel Brașov, d.p. nr.671/2012 și d.p. nr.522/2012)

□ **Devin incidente dispozițiile art.84 din Legea nr.59/1934, în lipsa unor alte dovezi clare de comportament infracțional**

□ **Organele judiciare fac referire la:**

Normele - cadru ale BNR nr.7/1994 privind comerțul făcut de instituțiile de credit cu cecuri

“Trăgătorul poate emite un cec numai în condițiile existenței la tras a unor fonduri proprii, disponibile în momentul emiterii instrumentului, care să îi facă posibilă trasului efectuarea plății (pct.34)”

“Emiterea unui cec de către un trăgător, fără ca acesta să dispună de fondurile necesare la tras în momentul emiterii cecului, atrage sancțiuni civile și penale. Acest fapt nu duce însă la nulitatea cecului, el putând fi totuși onorat de tras la prezentare, dacă, în intervalul de timp dintre emiterie și prezentare trăgătorul procură trasului fondurile necesare pentru acoperirea acestui cec (pct.35).”

Art.3 din Legea nr.59/1934 “Cecul nu poate fi emis decât dacă trăgătorul are disponibil la tras, disponibil asupra căruia are dreptul de a dispune prin cec pe baza unei convenții exprese sau tacite. Titlul emis fără observarea acestor condiții valorează totuși ca cec.”

Practica judiciară - file cec postdatate

Opinii:

- Filele cec poartă o dată falsă - s-au reținut infracțiunile de **emitere a unui cec cu dată falsă**, prevăzută de art.84 alin.1 pt.3 din Legea nr.59/1934 asupra cecului și **înșelăciune în convenții**, avându-se în vedere elemente faptice concrete din care a rezultat intenția de inducere în eroare (*Tribunalul București, s.p. nr. 547/2011, definitivă prin d.p. nr. 277/2011 a Curții de Apel București*)
 - În alte cauze s-a considerat că postdatarea cecului, convenită de părți, reprezintă expresia acordului lor de voință și constituie o formă de termen de grație pe care vânzătorul îl acordă cumpărătorului în ceea ce privește plata prețului. Întrucât din probatoriu a rezultat că inculpatul *nu a intenționat să asigure disponibilul necesar la termenul stabilit* pentru prezentarea filei cec la tras, s-a dispus condamnarea sub aspectul comiterii infracțiunii prevăzute de art.215 alin.1, 3 și 4 C.p. (*Judecătoria Târgu Mureș, s.p. nr. 734/2012 definitivă prin nerecurare*)
-

Circumstanțe pe baza cărora s-a reținut lipsa intenției specifică infracțiunii de înșelăciune

- Partea vătămată a cunoscut faptul că nu exista disponibil în cont la momentul emiterii filei cec
 - Societatea nu se afla în interdicție bancară la momentul emiterii cecului iar partea vătămată avea cunoștință de lipsa disponibilului; inculpatul nu a mai emis file cec după data la care a luat cunoștință de instituirea interdicției bancare
 - Se rețin dispozițiile din legea cecului, dacă la momentul emiterii efective a cecului, iar nu la data trecută pe acesta, nu exista disponibil în cont (e.g., Curtea de Apel Brașov, d.p.nr.466/11.05.2012, d.p.nr.552/7.06.2012 ; Curtea de Apel Cluj, d.p. nr.1489/2011)
-

Alte elemente faptice din care rezultă lipsa intenției

- **Autorul a făcut demersuri să achite debitul, anterior și ulterior introducerii filelor cec spre decontare** (*Curtea de Apel Cluj, d.p. nr.1489/2011*)
 - **A notificat partea civilă, înainte de introducerea cecului la plată, despre inexistența disponibilului** (*Curtea de Apel Pitești, d.p. nr. 27/2012, definitivă prin d.p. nr.3313/2012 a Î.C.C.J.*)
 - **A achitat o parte din contravaloarea mărfii; societatea a intrat în interdicție bancară ulterior emiterii cecului; fila cec a fost emisă drept garanție a unei plăți, coroborat cu faptul că nerespectarea obligației de plată s-a datorat unui concurs de împrejurări ce nu puteau fi prevăzute de inculpat** (*Înalta Curte de Casație și Justiție, d.p. nr.3294/2012*)
 - **Între părți existau relații comerciale de durată; datoria a fost achitată parțial; a fost dovedit că lipsa disponibilului în cont la termen a fost determinată de împrejurări obiective – debitorii personali nu au achitat prețul mărfurilor** (*Curtea de Apel București, d.p.nr.272/2012*).
-

Înșelăciune în convenții comisă prin emiterea biletelor la ordin

- Se rețin dispozițiile art.215 alin.1, 3, 5 C.p.
 - **Speță**
Pentru plata mărfurilor achiziționate, autorul a emis bilete la ordin în alb, respinse ulterior la plată pe motiv de lipsă totală de disponibil
 - **Elemente de stabilire a vinovăției**
 - a achitat sume mici în avans pentru a câștiga încrederea partenerilor de afaceri
 - a garantat plata prin bilet la ordin, deși prețul pentru marfa revândută a fost încasat în numerar, iar nu prin virament bancar
 - nu a întocmit evidențe contabile
 - a cesionat ulterior părțile sociale, pentru a nu fi urmărit de creditori
 - **Rechizitoriul nr. 877/P/2011 din 2013 al Parchetului de pe lângă Tribunalul București**
-

Dispoziții din Noul Cod penal

Înșelăciunea - art. 244

- (1) Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.
 - (2) Înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.
 - (3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.
-

CONCLUZII

- ❑ Pentru a beneficia de protecția penală instituită prin dispozițiile art.215 alin.4 din Codul penal, este necesar să se dovedească intenția directă a autorului de a nu plăti, în scopul producerii unei pagube beneficiarului cecului
 - ❑ Folosirea filelor cec postdatate implică acceptarea posibilității de a nu exista disponibil în cont la data prezentării la unitatea bancară – în lipsa unor dovezi certe de comportament ilicit, simplul fapt al refuzului de plată pe motiv de lipsă disponibil nu demonstrează existența vinovăției
 - ❑ Dacă partea vătămată a cunoscut la momentul emiterii filei cec că nu există acoperirea necesară, fapta nu constituie înșelăciune, ci infracțiunea prevăzută de art.84 alin.1 pct.2 din Legea nr.59/1934 asupra cecului, infracțiune de pericol
 - ❑ În această ultimă situație, acțiunea civilă nu mai poate fi alăturată acțiunii penale
-